

Transverzala "Planinama Grne Gore – CT1"

Nije bilo osobe koja sa pažnjom nije slušala utiske trojice beogradskih planinara koji su prošle godine prvi u celini prešli Primorsku transverzalu otvarajući nam apetite za obilazak revidirane i mnogo hvaljene CT1 transverzale. Pravi izazov je bilo pripremanje za transverzalu koje uključuje postizanje adekvatne kondicije, upoznavanje sa pravicima kretanja, analizu topografskih karata i pripremu trek logova. Ne manja muka je bila i organizacija puta. Samo odgovorni vodiči znaju kakve posledice nastaju prilikom odustajanja pojedinih članova ekipe par sati pred polazak. Ni takva neozbiljnost, ni loša vremenska prognoza nisu mogli pokvariti uzbudjenje ostalih članova ekipe u iščekivanju susreta sa kršnim crnogorskim vrhovima i brojnim ledničkim jezerima. Transverzala obuhvata oblasti Žijeva, Komova, Bjelasice i Sinjajevine, s početnom kontrolnom tačkom na Bukumirskom, a završnom na Crnom jezeru, prolazeći grebentskim područjem visine 1500-2200 mnv. Zamisao vodiča je bila da se obilazak izvede iz dva dela od po 4 dana sa još jednim rezervnim, što je uobičajeno kod zahtevnih tura, a što će se kasnije pokazati kao ispravan i neophodan potez.

Prvi deo transverzale zvaničnog naziva "Planinama Crne Gore – CT1" obuhvata područja Žijeva i Komova. Šestočlana ekipa planinara iz tri planinarska društva uputila se iz Beograda u večernjim satima 28.06.2011. ka Bukumirskom jezeru. Odmah je primećeno da je jedini predstavnik PD Pobjede sam vodič Miroslav Ostić. Ostali su članovi PD Kopaonik i PSD Železničar. Skoro do samog Bukumirskog jezera smo stigli kombijem u jutro 29.06.2011., postavili šatore, te nakon kratkog odmora krenuli ka Pasjaku, Štitanu i Surdupu (2184 m) žureći da preduhitrimo kišu. Sreća prati hrabre, te smo plan za prvi dan ispunili u celosti. Ovi vrhovi nisu na trasi transverzale, već smo ih popeli kako bismo otklonili težinu u nogama nakupljenu tokom noći u kombiju i kako bismo se bolje upoznali. Napravljena je prva zajednička fotografija cele ekipe. Markacija je solidna, postoji nekoliko izvora vode, a može se svratiti i u katune. Dvoje planinara u povratku nisu mogli da odboju poziv i svrate u katun Prelevića gde su nas ugostili uvek ljubazni domaćini gotovo se hvaleći poznanstvom sa planinarima. Počašćeni smo kiselim mlekom i domaćim hlebom. Pravo zadovoljstvo! Priključivši se ostalima u kampu nastavili smo tradiciju nazdravljanja vinom za uspešne uspone narednih dana. Tu, pored Bukumirskog jezera, nakon solidnih 1300 m uspona i isto toliko spusta, zaspali smo u savršenoj tišini nadajući se da je neće narušiti kiša.

Uvertira

I nije...bar ne te noći i narednog dana. Overivši prvu kontrolnu tačku, smeštenu u crvenu metalnu kutiju pored samog jezera, krenuli smo sa svim stvarima seoskim putem na istok, najpre do izvora Petrovića, pa markiranom stazom preko izvora Torač, potom nešto blažim usponom do prevoja Širokar (1765 mnv). Za trenutak smo odložili rančeve i uputili se ka vidikovcu sa koga se pruža vanredno lep pogled na Rikavačko jezero i okolne vrhove. Neki od nas su imali priliku da popnu Vilu koju smo mi sada samo posmatrali sa druge strane jezera uvrstivši je istog trenutka u svoje planinarske planove. Nismo odoleli da napravimo seriju fotografija, čak i jednu zajedničku, improvizujući fotografski stalak od tri planinarska štapa, gumice za kosu i pljosnatog kamena. Puni utisaka smo se vratili po rančeve i uputili travnatom kosinom ka Magliču (2142mnv), gde se nalazi kontrolna tačka KT-2. Vrh je odlično mesto za kraći odmor i pogled ka oblacima sa kojima smo se utrkivali sve vreme. Sa Magliča se pruža vidik ka masivu Žijeva, ka Komovima, Veruši i Prokletijama. Raj za fotografe. Markacija nas je dalje vodila grebenom, a kasnije širokim šumskim putem ka prevoju Kozje rupe. To je granica masiva Žijevo i Komovi. Prešavši preko prevoja shvatili smo da smo ušli u sasvim drugačije atmosferske prilike. Vrlo brzo su nam zatrebale kabanice, ali i voda za piće, pa smo ubrzanim korakom grabili metar po metar razmišljajući o novoj lokaciji za postavljanje šatora. Bilo je jasno da vrh Planinice (2153 mnv) nećemo popeti, ali smo zato pronašli skretanje do izvora "Bijela voda" i nastavili putem do prvog skloništa od kiše i vetra – crkve Sv. Ilije na prevoju Carine, čekajući da kiša bar oslabi. Čim je kiša stala, prateći markaciju izašli smo preko vrha Carine (1987mnv) i odlučili da ne postavljamo šatore, već da noćimo u napuštenom katunu. Dočekao nas je natpis "Dobro došli, ostavite kao što ste našli". A našli smo: novu drvenu sečiju, dovoljnu za nas šestoro, sto, klupicu, metlu, malo drva i posuda, prošlogodišnje novine. Ne baš obećavajući uslovi, ali sasvim dobri za taj trenutak s obzirom da je kiša sve jače padala i vetar pojačavao. Onako mokri, jedva smo dočekali da se presvučemo u suvo, a šatore i kabanice prebacimo na grede da se suše. Večerali smo i odmarali nakon 25 km, uz 1500 m uspona i 1050 m spusta. Jedini dogovor koji je bilo moguće postići je da se probudimo rano i tek tada odlučimo o nastavku transverzale.

katun Carine

Komovi

na Pasjaku

Štavna

Jutro 31.-og jula nije obećavalo ništa sem hladnoće i vlage koja se uvlačila u opremu. "Najhrabriji" među nama je odškrinuo vrata kroz koja je istog trena počela da ulazi magla. Ne zna se šta je bilo gore, otvoriti ili zatvoriti vrata. Tako loše vreme je moglo doneti samo jednu dobru stvar – još nekoliko sati odmora. Ali, ko je video planinara da spava do podneva? Dvojica su se ohrabrila i krenula nazad ka Planinici, a potom će se, sačekavši mene, uputiti ka Rogamu i Suvom vrhu. Ostali su se grejali kuvajući supe i čaj od majčine dušice. Sastanak za formiranje mini-grupe za Rogam i Suvu vrh je ugovoren za tačno četiri sata na prevoju. Nismo računali da će magla i dalje biti toliko gusta da ćemo se mimoći i samo po tragovima stopala shvatiti na koju stranu je ko otišao. Tako sam ostala sebi dužna uspone na ova dva vrha, ali sam ponovo prošetala do prevoja Carine i nazad. Kasnije, pred večer, saznadosmo da je na nešto većoj nadmorskoj visini sunčano, a da se samo naš katun nalazi u magli. To je značilo da se sa prevoja mogu napraviti izvrsni snimci toplih popodnevnih boja i da se ujutru kreće dalje, bez obzira na vremenske prilike. Planinari koji su popeli Planinicu, Rogamski i Suvu vrh savladali su 1300 m uspona i 1300 spusta. Očajno vreme, slab san, potpuno mokra oprema i pakovanje...tako je počeo četvrti dan transverzale. Čekao nas je put ka Štavni i Trešnjeviku i nada da ćemo popeti bar neki od Komova. Na strmoj, travnatog padini, pri lošem vremenu teško se uočavala neobnovljena markacija, ali smo uspešno stigli do KT-3 na Prevoju od Koma (2171 mnv). Pokisli, ali raspoloženi, odlučismo da krenemo ka Kučkom, ali se vreme naglo pogoršavalo, te smo se, znajući od ranije sve opasnosti koje nosi kretanje po klizavim stenama Kučkog koma, vratili po rančeve na Prevoj i uputili ka Medukomlju. Ovo je deo transverzale koji je najbolje markiran, ponekad je markacija na toliko kratkom odstojanju da izgleda kao ulična signalizacija. Kratki susret sa grupom planinara iz Podgorice i Trebinja koji se spremaju za uspon na Mont Blanc, zajedničko fotografisanje, pozdrav i nastavak preko sipara ispod Vasojevičkog koma i kroz bukovo-borovu šumu do katuna Štavna. Prevoj Štavna (1700 mnv) je mesto za podsećanje na neke prethodne dolaske ovde, i mesto KT-4 smeštene na maloj čistini usred kleke. Za kraj prvog dela transverzale prepešačili smo 10 km, uz 600m uspona i 750 m spusta. Smestili smo se u eko-katun Štavna, ogrejali, družili i sumirali utiske. Ostaje žal za nekim vrhovima koji su bili u planu, ali srećom nisu na trasi CT1 i na koje nismo stigli zbog lošeg vremena. Nakon noći u toplom, krenuli smo ka Beogradu.

DRUGI DEO 13.07.-16.07.2011.

Nešto izmenjena, sedmočlana ekipa okupila se u kasnim večernjim satima 12.jula 2011. Srdačni pozdravi su obećavali dobru atmosferu, jer ovoga puta nije bilo otkaza, već prijava u zadnji čas i značajno drugačija vremenska prognoza. Nama u planu piše – Bjelasica i Sinjajevina, znatno više kilometara, više uspona, više spusta. Kombi nas 13-og jula ujutru dovozi na Trešnjevik (1573mnv), početnu tačku drugog dela transverzale odakle krećemo put Lise (1878 mnv) lokalnim kolskim putem. Često se osvrćemo, jer se sa puta Komovi vide u svojoj lepoti. Iz katuna proviruju tek probudjeni čobani. Od jednog domaćina kupujemo sir i domaći hleb. Na vrhu Lise overavamo knjižice transverzale pečatom KT-5. Markacija nas dalje upućuje ispod vrha Lumer (1863 mnv), preko katuna Krivi do, Čkala, pa na prevoj Raskrsnica (1725 mnv), potom kroz šumu do planinarskog doma Vranjak. Nakon kratkog odmora i postavljanja šatora pored doma nastavljamo uspon na Troglavu (2072 mnv) i Zekovu glavu (2117). Na Zekovoj glavi se nalazi repertor, a mi se odmaramo gledajući na Pašića jezero. Poneko je pomislio i stidljivo predložio kako bi bilo lepo kupanje nakon 23.50 km pešačenja, 1200 m uspona i 1000 m spusta. Po povratku do šatora pripremamo večeru od pečuraka ubranih uz put. Lako se dogovaramo da ujutru poranimo, jer nas čeka naporan dan i jako julsko sunce.

početak drugog dela CT1

Ka Durmitoru

Šesti dan transverzale počinjemo od planinarskog doma Vranjak i krećući se kolskim putem prolazimo ispod Troglave i Zekove glave do izvora Biogradske reke gde postoji uređeno odmoriste. Travnatim grebenom stižemo do Crne glave (2139mnv), najvišeg vrha Bjelasice na kome se nalazi kontrolna tačka KT-6. Maštanje o kupanju u ledničkom jezeru pretvaramo u predlog, a predlog u realnost. Već u 10 sati pre podne kupamo se na Ursulovačkom jezeru na 1895 mnv. Jedinствен osećaj slobode delimo cikom i vriskom od radosti. Da ne bismo izgubili mnogo vremena predviđenog za pešačenje, glas razuma nam kaže da kupanje u hladnoj vodi ledničkog jezera treba biti kratko. Brzo se oblačimo, što će mene skupo koštati. Nedovoljno suva koža stopala i loše zategnuta čarapa napraviće veliki žulj. A najteže nas tek čeka. Sa prevoja Svatovsko groblje (1880 mnv) skrećemo na zapad ka vidikovcu Bendovac (1774 mnv) sa koga posmatramo prašumu Biogradske gore.. Od Svatovskog groblja, preko Žubera (1848 mnv) nastavljamo markiranim stazom do velikog šiškog jezera (na 1660 mnv), a potom na sever pravo na greben Bjelogriveca. Na vrhu Bjelogriveca (1970 mnv) bi trebala da bude kontrolna tačka KT-7, ali je postavljen pečat na kome, na naše iznenađenje piše KT -11. Uz smeh i dosetke komentarišemo kako je došlo do zamene i nagadamo šta se nalazi na mestu pečata KT -11. Vreme za odmor, pečate i fotografisanje brzo prolazi, te nastavljamo na severozapad ka prevoju Marinkovac, do Žarskog katuna, pa dalje na Kutijevac, odnosno do planinarskog doma "Džambas". S obzirom da još od izvora Biogradske reke nismo bili u mogućnosti da natočimo vodu za piće, radujemo se dolasku u dom, koji je, na našu žalost, zatvoren. Dakle, vode za piće više nema. Ovo je loša reklama za planinarski turizam u Crnoj Gori, jer smo od prethodnog izvora prepešačili skoro 30 km. Razvijam taktiku za racionalno trošenje ostatka vode. Odmaramo se u dvorištu doma i pripremamo za nastavak puta ka Mojkovcu.

Spuštanje u Mojkovac je, verovatno, najneprijatniji deo transverzale, što zbog nedostatka vode, iako je u priručniku drugačije pisalo, što zbog mučnog utiska zapuštenosti spomenika i groblja učesnika Mojkovačke bitke. Istorijski lokaliteti Mjedeno guvno i Bojna njiva, kao ni putokaz ka spomeniku borbama Mojkovačke bitke ne postoje. Oslanjamo se na intuiciju i karte. Kod spomenika je kontrolna tačka KT-8. Vrlo brzo posle kontrolne tačke staza vodi ka jugu i ulazi u Mojkovac. Podižemo šatore malo izvan grada, u blizini Tare u kojoj ćemo se osvežiti nakon 36 km, 1200 m uspona i 2100 spusta. Mojkovac je granica Bjelasice i Sinjajevine.

U svanuće 15. jula krećemo na najnaporniji deo transverzale, bar tako kažu. U tihom, gotovo nečujnoj koloni krećemo od mosta na Tari, preko Paljokine kose prema Topovima (1208 mnv), a potom prema katunu Ckara gde se nalazi kontrolna tačka KT-9. Dalje put nastavlja stazom, pa padinama ispod vrhova Šanac (1863 mnv), Goveđa glava (1846 mn) i Borova glava (1854 mnv), a potom makadamskim putem do crkve Ružica (1725 mnv), gde bi trebalo da se nalazi kontrolna tačka KT – 10. S obzirom da nema metalne crvene kutije, kao dokaz treba da se napravi fotografija. Posebno će nam ostati u sećanju mnoštvo dece koja su se odmah sakupila oko crkve kada su videli da je neko novi došao. Na izvoru u blizini crkve čekamo da pristigne ostatak ekipe i da zajedno krenemo ka katunu Okrugljak i Ognjenovom polju, a potom stazom kroz šumu do Zabojskog jezera gde se nalazi kontrolna tačka KT-11. Kao što smo i očekivali, nema crvene kutije sa pečatom, te se opet fotografisemo za dokumentaciju. Zabojsko jezero je okruženo gustom šumom i dok se približavate šumskom stazov, voda jezera deluje smaragdno zelena, a što ste mu bliži, izgleda sve plavlje. Na obali je nekoliko izvora, a postavljena su i 4 velika drvena stola sa klupama za sedenje. Umirujuće deluje tišina ovog jezera na 1477 mnv, S obzirom da smo tog dana prepešačili 33 km, sa 1800 m uspona i 1050 m spusta zaslužili smo da se malo rashladimo plivanjem.

I onda, finale: poslednja deonica od Zabojskog preko Zminjskog do Crnog. Krećemo u 5 sati, preko katuna Zabor i šumskim putem između šumarske kose Mramorja, a potom ka šaranskom polju i Konatama, pogled okrećući ka punom mesecu. Kretanje po izrazitim vrtačama je usporeno, pa nešto sporije napredujemo ka Velikom Kuroezbu (1886 mnv) na kome je kontrolna tačka KT – 12 i koji predstavlja odličan vidikovac ka Durmitoru, Srbiji, i celoj Sinjajevini. Slaba markacija vodi na južni deo čolanovog doła, padinama Kormanana, ka Mandića dolu i Pašinom polju, dalje makadamskim putem do Zminjičkog jezera. Po vrelom danu smo jedva čekali da se osvežimo u jezeru, ali zbog bujne vegetacije odlučujemo da se samo malo odmorimo u hladu pored obale. U priručniku transverzale piše da postoji izvor koji je loše obeležen, te put nastavljamo dalje. Pored puta overavamo planinarki dnevnik pečatom kontrolne tačke KT – 13. Vodu nalazimo u prodavnici u selu Njegovudja, odmorivši se u lokalnoj kafani. Put nas dalje vodi livadama Suvodola i Paripova polja preko Žabljaka, kroz NP Durmitor gde nakon 37,5 km, 1000 m uspona i 1050 spusta stižemo do Crnog jezera koje je i završna kontrolna tačka KT-14. Zajedničkom fotografijom cele ekipe i fotografijom petoro planinara koji su overili sve kontrolne tačke, završili smo 9 dana zajedničkog života pod okolnostima većih fizičkih i psihičkih opterećenja. Transverzala je poseban vid iskušavanja sopstvenih mogućnosti, a ova je bila tako organizovana da je bila i uživanje u krševitim planinama Crne gore, vrtičastim terenima Sinjajevine i izazovnim ledničkim jezerima.

Rogamski vrh

Šiško jezero

Njihova je CT1

Lični osvrt: Ovo je moja prva transverzala. Želela sam je mnogo. Procenila da mogu i nisam se plašila. Samo negde daleko, u pozadini mi je zvonilo pitanje da li ću moći da pariram muškarcima, s obzirom da sam bila jedina žena svih 9 dana. Nisam imala nameru da se takmičim sa njima, već da iskušam sebe. Jer...u planini nekad zafali tako malo i sav trud vam propadne. Ne stignete do cilja. To su oni trenuci kada ne pomažu ni znanje, ni priprema, ni oprema, ni kondicija, ni srčanost. Trenuci kada je važno imati podršku. Nisam je tražila, ali sam je dobila. Tihu, nametljivu, odmerenu podršku mojih transverzalaca. Otvorenu, glasnu naklonost mojih drugarica koje nisu pošle. Hvala Vam svima.

Veliki džentlmeni CT1:

1. Miroslav Ostić
2. Dragan Đerić
3. Slobodan Božić
4. Negoslav Radičević
5. Nebojša Pjević
6. Nebojša Opačić
7. Dejan Ranković.

Tekst: Dragana Zirojević

Fotografije: Djerić Dragan, Nebojša Pjević, Negoslav Radičević, Slobodan Božić, Nebojša Opačić, Dragana Zirojević